

«КОСМИЧКИ ЦВЕТ» ПОЕЗИЈЕ

МИЛАН С. ДИМИТРИЈЕВИЋ¹ и НИКОЛА ЦВЕТКОВИЋ²

¹*Астрономска опсерваторија, Волгина 7, 11060 Београд, Србија*

²*Филозофски факултет у Косовској Митровици, Србија*

E-mail: mdimitrijevic@aob.bg.ac.rs

Резиме: Овде су укратко приказани астрономи и песници, који су своја поетска остварења послали за песнички сусрет под називом *Космички цвет* у оквиру Конференције «Развој астрономије код Срба VIII», заједно са одговарајућим избором понуђених стихова. Песници обухваћени у овом прилогу су: Милко Грбовић, Милан С. Димитријевић, Смиљана Ђуровић, Милчо Кирилов Цветков, Миша Лазар, Тамара Лујак, Љубиша Р. Митровић, Милорад Радуновић, Зоран Симић, Никола Цветковић.

Кључне речи: Астрономија у култури, астрономија и поезија, космички мотиви: симболика

*Изнесоше пред нас земљу и воду
А небо је певало над нама
И топлим сребром сликало
Цветове на ливадама нашим.
И би Земља.*

М. С. Димитријевић, *Песме*

Космос је врло чести мотив у уметности и поезији. Песници су вазда загледани у чаровите небеске просторе, којих се не могу нагледати, па их недоследна и узносите васиона непрекидно поетски изазива и мами. Зато су космички симболи и појаве, попут сунца, месеца, звезданог неба, метеора, комета... врло често присутни у лирици. Универзум је неисцрпна тема, која надањује и подстиче да му се песници и уметници, сваки на свој начин обраћају, настојећи да сликовито разоткрију његове тајновности сваке врсте.¹

¹ Космичке визије у уметности и поезији “сведоче о астралном узлету и настојању да се досегне *немогуће*, и то помоћу *распеваности свих чула*, снагом љубави, животном радошћу, патњом, страдањем и васељенским размахом.” Песници и уметници су

Обузети непресушном поезијом космоса, астрономи често настоје да његове чари прикажу и осликају не само научно сувопарно, већ и уметнички размахнуто и понесено. Они у обухвату и заносу васељенских изазова и у животним ситуацијама лирски пропевају, узлете до небеса, препознају се међу звездама, обликујући своје визије, које преплићу сцијентистички и уметнички сликовито. Лепи примери су грчки астроном и песник Стратос Теодосиу,² бугарски Милчо Кирилов Цветков³ и Петко Недјалков,⁴ а међу српским Наташа Станић,⁵ Владимир Кршљанин,⁶ Александар Томић,⁷ Милан Вулетић,⁸ Миодраг Дачић,⁹ Зоран Симић¹⁰ ... Свима је васиона присна и

онтолошком суштином свога бића, окренути васионским сферама, истражујући и преиспитујући космос у себи и собом."Они као продоховљени истраживачи и надахнути учењаци, снажним продорима, сежу у то узвишено, *незнано и непознато*." - Никола Цветковић, *Лирско-космичке и аутопоетичке визије младих песника*, Зборник радова конференције "Развој астрономије код Срба VI", Публикације Астрономског друштва "Руђер Бошковић", бр. 10, 2011, 1197-1198.

² Милан С. Димитријевић, *Космичке инспирације Стратоса Теодосијуа*, Зборник радова конференције "Развој астрономије код Срба VI", Публикације Астрономског друштва "Руђер Бошковић", бр. 10, 2011, 1125-1132.

Милан С. Димитријевић, *Нова космичка надахнућа Стратоса Теодосијуа*, Зборник радова конференције "Развој астрономије код Срба VII", Публикације Астрономског друштва "Руђер Бошковић", бр. 13, 2014, 1297-1314.

Стратос Теодосију, *Универзалне инспирације* (на грчком), Публикације Диаволос, Атина, 2010.

Stratos Theodossiou, *Astronomy-History-Mythology (Earthly and Universal)*, Diavolos Publications, Athens, 2011.

³ Милан С. Димитријевић, *Распевани астроном и лирски визионар Милчо Кирилов*, Зборник радова конференције "Развој астрономије код Срба V", Публикације Астрономског друштва "Руђер Бошковић", бр. 8, 2009, 765-769. Милан С. Димитријевић, "*С Геом на Редуту*" под звездама, Зборник радова конференције "Развој астрономије код Срба VI", Публикације Астрономског друштва "Руђер Бошковић", бр. 10, 2011, 1093-1124.

Милан С. Димитријевић, "*С Геом на Редуту*" под звездама II, Зборник радова конференције "Развој астрономије код Срба VII", Публикације Астрономског друштва "Руђер Бошковић", бр. 12, 2014, 1255-1296.

⁴ Милан С. Димитријевић, *Поезија науке и наука поезије Петка Недјалкова*, Зборник радова конференције "Развој астрономије код Срба V", Публикације Астрономског друштва "Руђер Бошковић", бр. 8, 2009, 782-786.

Милан С. Димитријевић, "*С Геом на Редуту*" под звездама, 1093-1124.

⁵ Наташа Станић, *Мултиверзум љубави*, Н. Станић, Београд, 2014, 1-64.

Наташа Станић, *На хоризонту догађаја*, Књиготека: Центар за културу и спорт Шумице, Београд, 2002, 1-71.

⁶ Владимир Кршљанин, *Излаз за срце*, Запис, Београд, 1980, 1-106.

Владимир Кршљанин, *Еридан топла река* В. Кршљанин, С. Машић, Београд, 1989, 1-80.

Владимир Кршљанин, *Слободна љубав*, Просвета, 2000, 1-89.

⁷ Александар Томић, *Песме астронома о души у космосу*, у овом Зборнику.

⁸ Милан Вулетић, *Кораџи*, Рад, Београд, 1993, 1-59.

драга, не само као објекат студијских истраживања већ и као разлог певању и уметничком обликовању и изражавању уопште, уз преплитање са интимистичким, социјалним, рефлексивним и другим преокупацијама.

На иницијативу књижевног клуба Факултета за културу и медије Мегатренд универзитета, после обимних и свестраних припрема, на конференцији «Развој астрономије код Срба VI», године 2010, успешно је остварен поетски блок / секција «*Космички цвет*» младости и стваралаштва. Назив *Космички цвет*, преузет је из наслова антологије песама о космосу.¹¹ У Зборнику ове конференције, уз аутопоетичке прилоге, објављен је избор понајбољих остварења: Тамаре Јаковљевић, Марије Цекић, Бојане Кандић и Сенише Цветковића. Поред тога, у финалном одељку, понуђени су студијски прилози Бориса Косовића, Јове Пераћа и Николе Цветковића.¹²

Приликом конципирања програма Конференције «Развој астронома код Срба VIII», дошли смо на идеју да поново, после четири године, окупимо песнике и тако лирски освечанимо завршни део Скупа. Тим поводом, *благовремено смо послали информацију*. У програму, који смо припремили пре Конференције, обавестили смо о овом поетском догађају. Поједини учесници су послали своје прилоге,¹³ док су други понели са собом песме,¹⁴ а неки су наизуст говорили своје стихове.¹⁵ Занимљиво је да је Зоран Симић, користећи модерна комуникацијска средства, стихове саопштавао читајући их са мобилног телефона.

Астропесник Александар Томић је благовремено најавио рад *Песме астронома о души у космосу*¹⁶ и у њега уградио избор песама из свог стваралаштва. Сликари и професор Универзитета Мирослав Анђелковић из знамените фамилије Анђелковић, о чијем је ликовном стваралаштву прилог у

Милан Вулетић, *Бели пут* Црвени петао, Београд, 1997, 1-121.

Милан Вулетић, *Путник: Песме*, Нолит, Београд, 1999, 1-61.

⁹ Миодраг Д. Дачић, *Испод писте – глисте: 1999: Сликована хроника о новом поретку*, Чигоја, 2002, 1-63.

¹⁰ О уметничким остварењима З. Симића види: Радован Илић, *Космичко у ликовном стваралаштву астронома др Зорана Симића*, Зборник радова конференције “Развој астрономије код Срба VII, Публикације Астрономског друштва “Руђер Бошковић”, бр. 13, 2014, 1201-1218.

¹¹ Милан С. Димитријевић, *Космички цвет*, Просвета, Београд, 2003.

¹² Никола Цветковић, Тамара Јаковљевић, Марија Цекић, Бојана Кандић, Сениша Цветковић, Борис Косовић, Јово Пераћ, *Космички цвет младости*, Зборник радова конференције “Развој астрономије код Срба VI”, Публикације Астрономског друштва “Руђер Бошковић”, бр. 10, 2011, 1197-1253.

¹³ Никола Цветковић и Миодраг Радуновић, који је на тој конференцији учествовао са прилогом: *Одрази космичких сила на духовни живот српског народа у Метохији*, Зборник радова конференције “Развој астрономије код Срба VI”, 889-904.

¹⁴ Поменимо поред осталих Александра Томића, Мишу Лазара и др.

¹⁵ Надахнуто је наизуст казивао неке од својих стихова на пример Милчо Цветков.

¹⁶ У овом Зборнику.

овом Зборнику написао Радован Илић,¹⁷ донео је и понудио књигу стихова, бившег проректора Нишког универзитета, Љубише Р. Митровића,¹⁸ коју је сам илустровао, одакле смо издвојили неколико песама са космичком тематиком.

У овом раду сажето ћемо приказати поједина остварења следећих песника: Милко Грбовић, Милан С. Димитријевић, Смиљана Ђуровић, Милчо Кирилов Цветков, Миша Лазар, Тамара Лујак, Љубиша Р. Митровић, Милорад Радуновић, Зоран Симић, Никола Цветковић.

Пошто су песме Милче Цветкова својевремено објављене у ранијим Зборницима, а присутне су и у овоме, у прилогу «Са Геом на Редуту III», неколико песама раније публикованих на српском, овде доносимо на бугарском.

Милко Грбовић је ушао у доста смело и оригинално замишљен зборник песама «Made in Mil&co», штампан у Софији,¹⁹ где су своје место нашли аутори са именима, Милан,²⁰ Милчо, Милко Милица, Милка, Милена и слично. Милчо Цветков му је донео Зборник, где је присутан и један од аутора овог текста и уговорио састанак на самој Конференцији. Упознат са предстојећим песничким скупом „Космички цвет поезије“, дошао је са својим стиховима и придружио се учесницима.

Овде представљамо неколико његових песама са космичким мотивима, а прва је посвећена светски познатом српском астроному и директору Астрономске опсерваторије Милутину Миланковићу. Занимљив је и процес настајања песме *Е, мој Милутине* написане посебно за отварање улице са његовим именом у београдском Зооврту. У првом делу песме помињу се небеске пртине и послуштивање дамара Васељене, Путеви Млечни и сл., уз истицање да је он био више него астроном, који стоји раме уз раме са највећим светским умовима. У средишњем делу песме, са мало лирско-хуморне ироније, која критички прожима читаво певање, Грбовић напомиње да Срби више не стреме звездама, али да у нашем небеском народу и нема „нових Тесли ни Милутина“, јер је наступило доба естрадних намигуша са голим бутинама.

Научник и песник Смиљана Ђуровић, надахнуто пева о космосу, наглашавајући симболику Сунца и Млечног пута, уз опомену да је наша планета постала од ове, нама најсјајније, звезде, те „живимо само зато што нам је у венама / сунчана светлост.“ Она вапи за тишином, висинама, даљинама и брзином, уз назначивање да јој је време Празно. Као мало који песник настоји да лирски осмисли космичке брзине и поетски угради њихове бројчане вредности. Поетеса је обузета уметничко-стваралачким наумом да

¹⁷ Радован Илић, *Небеско плаветнило у сликарству Мирослава Анђелковића*, у овом Зборнику.

¹⁸ Љубиша Р. Митровић, *Космички номади*, Студентски културни центар, Ниш, 2005.

¹⁹ Милко Грбович, у: Милко Христов, *Made in Mil&co*, Онгъл, Варна, 2014, 49-53.

²⁰ Милан С. Димитријевић, у: Милко Христов, *Made in Mil&co*, Онгъл, Варна, 2014, 27-30.

разбуца васцели свемир, па да му „дроњци висе модри“. На крају песме *Разбуцаћу свемир*, тражи да јој испред очију склоне свемирску модрину „Васиона да ми не замути разум земаљски / јер разбуцаћу Свемир / замутио ми је разум.“

Напоменимо да су песме Милче Кирилова Цветкова, сада на бугарском, раније целовитије анализиране у прилозима „С Геом на Редуту I-III”.²¹

Миша Лазар, који је на овој Конференцији изложио разматрања о песмама Миодрага Д. Игњатовића, доктора књижевности, аутора десетине књига стихова и учесника на ранијој Конференцији,²² експресивно је казивао стихове из својих збирки, а потом је послао шири избор из кога смо издвојили песме *Небо*, *Сунце* и *Време*. Небо је преокупација овог песника, који би да разазна његове тајне, повезујући га са срцем озареним љубављу. Оно је надвисило сва небеса, али и Гилгамеша око, звезду Одисеја, Сократове „зари“. У завршној строфи песник жали што Га је изгубио са чела о клетом рођењу “украдено небом дана, Влашића и плавог иза месечине... / то Небо чека пало душје, бдије црнине и избелине!“. Испод песме је записано *Вратнице – 2007*. У песми *Сунце* Лазар саопштава како га је узбрао, колико год је могао. „Алаво и дивље / као што лопов краде и глад отима.“ Узбрао га је и сакупио, за сури новембар, за виловити јануар, како би презимио само једну зиму. А у поенти овог певања истиче: „А колико тек треба / да се истопи ледена кора смрти?“ Песма је настала у Београду, 8. октобра 2011.

Тамара Лујак је на прошлој конференцији, на занимљив начин анализирала интернет странице и идеје „Белега“, покренутог „као место на коме ће се објављивати дела из области (домаће) фантастике: кратка прича, афоризам, песма и хаику“.²³ Овога пута, поред два прилога за овај Зборник, понудила је и прегршт хаику песама у којима се бави тајнама свемира, којима би да подари „своју душу“. А тај исти свемир довршила би Пољупцем. Она види на крову зграде, месец који дрема. А сунце се опет купа у кукурузу „зеленог мора“. Обузета магличастим галаксијама, пева о маглини која крије на хиљаде тајни и мноштво звезда.

Књигу са изразитијом васељенском тематиком *Космички номади*²⁴ Љубише Р. Митровића (1943) нам је, са поветом, даривао наш рођак

²¹ М. С. Димитријевић, *Распевани астроном и лирски визионар Милчо Кирилов*, Зборник радова конференције “Развој астрономије код Срба V”, стр.765-769.

М. С. Димитријевић, “*С Геом на Редуту*” под звездама, Зборник радова конференције “Развој астрономије код Срба VI”, стр.1093-1124.

М. С. Димитријевић, “*С Геом на Редуту*” под звездама II, Зборник радова конференције “Развој астрономије код Срба VII”, стр. 1255-1296.

²² Миодраг Д. Игњатовић, *Поетска космографија*, Зборник радова конференције “Развој астрономије код Срба VI”, 885-888.

²³ Тамара Лујак, *Белег*, Зборник радова конференције “Развој астрономије код Срба VII”, стр. 1143-1148.

²⁴ Љубиша Р. Митровић, *Космички номади*, Студентски културни центар, Ниш, 2005.

Мирослав Анђелковић, уважени професор Ликовне академије, који је илустровао; а о космичким мотивима у његовом стваралачком раду у овом се Зборнику налази одговарајући прилог.²⁵ Поред уметничке вредности стихова, то је један од разлога, да их укључимо. Митровић, цењени научни, педагошки и друштвени посленик, декан Филозофског факултета и проректор нишког Универзитета,²⁶ поред интензивног научног рада из области социологије, бави се и песништвом, што потврђује и поменута књига.

Из ове занимљиве збирке издвојили смо неколико песама изразитије озрачених космичком тематиком.

У песми *Космички номади* (II), према којој је насловљена и књига, будући номади, понесено *јашу на одапетој стрели времена / Селе се са планете / на планету...* Они стреловито језде, једва доступном брзином светлости, мењајући у своме лету релације простора и времена сходно Ајнштајновој теорији релативности, која је овом песнику очигледно, у извесном смислу, знана. У том силовитом и поетски вазносећем лету, успутно их поздрављају звезде, а Сунце им дарује дражесне пољупце. У Митровићевим лирским представама *плачу кише / и звезде падалице*, што богати лирско метафорични израз. Звезде падалице, како се у народу зову метеори, песнику делују као *камиказе*, пошто углавном сагоревају у атмосфери и нестају а за њима остаје *само прамен муње који умире*, што у вешто нађеној поенти, асоцира на Христа *распетог између неба и земље*.

Са доста разлога ово је насловна песма, јер је богата слојевитом и вишезначном космичком симболиком, која је спретно уткана у лирско ткиво, уз уважавање неких сцијентистичких основа, које лиричар преплиће са животним, фолклорним и теолошким појединостима. Стихови се врло складно надовезују, вигорећи естетски осмишљен доживљај, који успешно надраста научно фактографске појединости.

У песми, под допадљивим насловом, *Звездани сањари*, која је у приснијој вези са поменути *космичким номадима*, Митровић сучељава оно давно, прошло, архаично, фолклорно, са данашњим, ововремским, научно-истраживачким захватима негдашњих звездочатаца и савремених звездознанаца. У почетном делу песме затрепери *златна тенсија*, у којој Османлије, на Калимегдану, где се сада налазе Народна опсерваторија и Планетаријум, хватају звезде, и читају своју драматичну страдалачку судбину.

²⁵ Радован Илић, *Небеско плаветнило у сликарству Мирослава Анђелковића*, Зборник радова конференције “Развој астрономије код Срба VIII” – овај Зборник.

²⁶ Љубиша Р. Митровић, поред осталог, био је шеф Катедре за социологију и управник Института за друштвена истраживања Филозофског факултета у Нишу (1983-1987); посланик СПС у Народној скупштини Републике Србије; председник Скупштине Међуопштинске регионалне заједнице Ниш и др. Објавио је више књига, од којих овде издвајамо: *Социологија и савременост* (1984), *Социјална динамика* (1985), *Савремено југословенско друштво* (1987) и др.

У мало дескриптивном тону и донекле поједностављено преломљеним стиховима, аутор афирмише поетски узноситу Звездару заједно са Астрономском опсерваторијом, и у њој, поетски дочарава научнике, који, за разлику од дахијске златне тепсије, телескопом *посматрају звезде* и истовремено изучавају и истражују *бескрајне* и недохватне светове галаксија.

У завршном делу овог певања, Митровић лирски залази у складно наговештавање нових космичких, и даљих развојних и *трагачких путева човечанства*, на којима види вазнесене:

*Нове одисеје
Космичких номада.*

Плени ово визионарско и у много чему поетски космополитско, али истовремено и древно, античко, одисејско, космичко номадско претраживање недомашних и незаних галаксија.

Милорад Радуновић је у много чему занимљива стваралачка личност и појава. Поред просветног и културно-образовног рада истрајно се бавио вуковским сакупљачким активностима на Косову и Метохији;²⁷ публиковао је више студијско-публицистичких и монографских прилога, песама за децу²⁸ и одрасле са космичком тематиком. У еминентној едицији Српске књижевне задруге објавио је драгоцену књигу *Остала је реч – Српске народне умотворине из Метохије*, које је Радуновић сакупио, записао и стручно приредио.²⁹ Ово дело, које сведочи о животворном стваралачком духу српског народа Метохије, богато је сваковрсном космичком симболиком, како у песамама, кратким умотворинама, приповеткама, тако и у приказу обичаја и народних веровања.

У овом избору Радуновићевих песама Сунце је, као небеско светило,³⁰ свеprisутно понајпре као сунцорађање, а потом и као освет што после Данице сјајне светли. У његовом певању о Сунцу присутно је понешто од фолклорних представа, у духу народне лирске традиције. Доминирају песме за децу, међу којима је понајлепша „Девојчица и Сунце“, у којој Радуновић спретно преплиће ликовно-визуелно са ритмичко-поетским, са одговарајућом поентом. Код њега је, као и у народној поезији, Сунце *жарко*, па га је девојчица нацртала, па онда:

²⁷ М. Радуновић, *Сакупљено казивање на Косову и Метохији*, „Стремљења“, бр. 1, 2005, стр. 93-103.

²⁸ М. Радуновић, *Из торбака природњака*, Универзитетска ријеч, Никшић, Минерва, Суботица, 1990.

М. Радуновић, *Песме загонетке*, СКЗ, Београд, 1999.

М. Радуновић, *Родила година сина до сина*, Љубичаста библиотека Моја књига, Савремена српска књижевност за децу, Нолит, Београд, Српска књига, Рума, 2001.

²⁹ Милорад Радуновић, *Остала је реч – Српске народне умотворине из Метохије*, СКЗ, Београд, 1988.

³⁰ *Словенска митологија* - Енциклопедијски речник, Zepher book world, Београд, 2001, стр. 522.

*Сунце себе препознало,
сликарски се насмејало,
- у коси јој летовало.*

Његово певање о Сунцу карактерише складан ритам, мелодиозност, осећање за музикалност која се одмах упија у дечији слух. То нарочито долази до изражаја у песми „Сунчеве кришке“, написаној у двостиху, где су риме углавном „неговане“, док су у другим песмама учесталије именичке, што су можда утицаји народне лирике којом се Радуновић бавио као сакупљач и записивач.

Зоран Симић је слојевита уметничка личност, која се огледа у поезији и ликовној уметности, што је релативно ретка појава код српских астронома. Његови ликовни прилози присутни су у више поетских и стручних књига.³¹

Песма „Раскршће“ је сва у знаку интимистичке лирике озрачена оптимизмом, али и јединством супротности. У њој се догађа сусретиште наде и туге, љубави и зачетка новог живота; Ту је присутно и особено стециште временског и просторног, што је прожето, сненим и сновидовним. Дан је на великом раскршћу када љубав добија крила; сузе које су писале тугу, према песниковим речима, нису биле узалудне. Символика раскршћа у овом певању, унеколико одступа од традиционалног и магијског,³² и поприма нешто љубавно и животворно.

Настављајући праксу песничких окупљања, и овога пута смо у завршном делу Конференције организовали песничко посело под називом „Космички цвет“. Укратко смо приказали поједина успелија песничка остварења, истичући њихове космичко-тематске мотиве и симболику, готово увек када је била присутна, обрађајући притом пажњу и другим стиховима астропесника. Овим смо хтели да скренемо пажњу на плодотворно песничко стваралаштво појединих астронома, као и других учесника Конференције очараних звезданом лепотом небеског пространства, уз напомену да ова поезија заслужује већу истраживачку пажњу и интересовање. Намера овог прилога је да скрене пажњу на прегатоце који својим лирско-стваралачким настојањима чине напоре да приближе, споје и у астралне сфере вазнесу астрономе и песнике.

³¹ Поменимо овде само пар књига: Сергије Димитријевић, *Писма из Холандије*, Народни музеј, Лесковац, 2007; М. С. Димитријевић, *Песме*, Сова, Београд, 2003К; М. С. Димитријевић, *Стихотворенија*, Херон прес, Софија, 2008.

³² Ц. Купер, *Илустрована енциклопедија традиционалних симбола*, Нолит, Београд, 2004 (фототипско изд.), стр. 141.

МИЛКО ГРБОВИЋ

Е МОЈ МИЛУТИНЕ

Написано у време кад је име Милутина Миланковића није носио булевар, већ парче сокачета са контејнерима. У склопу акције да се та неправда исправи, Вук Бојовић је у Зооврту једној од тамошњих пролаза дао име Милутина Миланковића, па је ова песма написана специјално за отварање те улице у Зооврту.

Пратио небеске пртине вечне
ослушнуо дамар Васељене,
назиро њене тајне...
По теби сад зову Путеве Млечне
и све те земље славе и цене,
све – сем груде завичајне.

Био си и више него астроном,
сврстао се раме уз раме
уз највеће светске умове,
али то ништа не значи оном
чија је глава препуна сламе,
сламе – али не Кумове.

Звездама Срби више не стреме,
нема у народу Небеском
нових Тесли ни Милутина;
звезда али естрадних наишло време,
и сви су занети бљеском
њихових голих бутина.

Стиде се наши достојни преци
какве смо данас аветиње;
а каква раја – такви јој кметови,
не хају главари, свемоћни жреци
за великане и за светиње
- за њих су лањски сметови.

Какво ти ругло од улице дали!
Зар је то геста поштовања?!
Небо нас зацело куне,
крај Саве тутумрак- сокак мали
депо где Градска чистоћа склања
контејнере смећа пуне.

А каквих улица и булевара
добила важна страна братија
чије нас заслуге вежу,
Кенеди, Хаиле, Че Гевара,
Адамич, Делчев, Роза и Клара,
Имамо Кошћушка и Тољатија
И наравно – Георги Дежу!
Кад неће надлежни; српскоме Генију
ја, народни слуга
скидам капу до пода,
и посвећујем ову Авенију
да одужим бар део дуга
у име српског рода...

АСТРОЛАГИЈА

Кренула звезда чудном путањом
и три мудраца за собом води,
дођоше тако, идући за њом
до места где се Спаситељ роди.

Да Га, по Божјем промислу датом
дарују тамјаном, смирном и златом.

* * *

Људе и данас мами глас
да дирају тајне шифре звездане,
тројица тражила људима спас
а ови данас вуку у бездане.

Код живог Сунца, по тами хода
данас тај људски, обесни род,
многима просто постало мода
да мало чачкају звездани код.

Када су алке духовне лабаве
уместо Сунца, сенка се слави,
ил' ради пара, или тек забаве
свако се данас подзнаком бави.

На танан лед лако навуче,
све одговоре већ има спремне,
па ти обећа чаробне кључе
ризница среће овоземне.

Ал' да би сазно капије где су
Сезама где ти душа залута
треба да добро одрешиш кесу
(пожељно – нека страна валута.)

Јер, звездочатци нових времена
не дају дарове, ти дајеш њима
закажеш лепо, ту ти је цена
– данас и срећа тарифу има.

А људи не знају како изнутра
он ти жарачем по души цара
кад гата шта те све чека сутра
у вези посла, љубави, пара.

Не слутиш ни ти ни твој астролог
у какве сте се уплели вреже,
у чије гнездо стављате полог
и шта све може да се излеже.

По души остаје угрувље модро
кад с оним левим глогиње млатиш,
цаба ти што те видовњак одро
тек прави рачун има да платиш.

МЕСЕЦ

Шта би Сунцу да поружња
олиња се као куче
па невољно, попут сужња
своје негве небом вуче?

Кад се небо с њим поздрави
и звезданим после ињем,
чекам Месец да се јави
с њим пловидбу започињем.

Ја и Месец – два јарана
бежимо у ноћ што зебе
и од ноћи и од дана
– мало и од самих себе.

Белом дану недорасли
са сопственим раскораком,
наши огњи давно згасли
па сијамо туђим зраком.

МИЛАН С. ДИМИТРИЈЕВИЋ

ОСТРВО

Рујнопрстаста зора показала нам је то острво.
Црни млаз воде пресечен жубором храстова
Голуб и врабац су донели пурпурну гранчицу лозе
Броду изниклом из пене. Само се извор чуо.
Остали смо да земља неби била без мртваца.
Шинама смо премостили острво
И подигли фабрику сардина
Ископали катраништа у дубоким жилама
До сребросјајних морских пећина.
Доведите раскалашне менаде
Звекет ветра по маслињацима
За које се незна одакле су потекли
Мами на игру.
Гласници вести које се искривљавају
Отворите пут реци у бескрај мора
Излази из морске пене склиским кораком
Мирис Јужног крста претопљен у рески звук
севера
Доведите лучке курве. Гозба може да почне
Вијон још није написао баладу о дамама
минулих времена.

* * *

Претакао сам самоћу у жамор звезда
Време сам мерио трептајима звезда
Урастао у звезде посматрао сам
бој звезде и облака
А звезде су биле далеко

Само сажети сјај крлетке
Само далеко брујање тишине

* * *

Нисам хтео да будем краљева луда
И краљ ме је бацио мртвима
Сада сам њихова луда
У очекивању краља.

ТРЕНУТКУ ПРВОМ

Заорао си просторе плугом времена.
Огњем попалио беспућс
И нестао си...
Утопио се у бујици прснуте бране,
Коју си начео.
Али је остала плодна њива.
И пепео ватре којом су сазревао.
Разасуте честице које још тињају
И кад тад, ухвате корен и почну да зру
Смислом, коме си не познавајући га тежио.

СМИЉАНА ЂУРОВИЋ

ОПОМЕНА

Ви што радошћу не дочекујете свитање
него кошмарима обезбеђујете свој сан
вама кажем

Ово је планета Сунца
и Млечног пута

Ви што очи људождера светлуцају из ваших погледа
ви што пећине пра човека у себи светилиштима начинисте
вас робове Мрака вас у пијанству срећне сатире
ослепеле тамо крви

опомињем
да тољагама заковитланим
са Природом се не говори нити са Сунцем

Ово је планета која је на путањи око Сунца
Преци наши дали су крв своју светлосну
да победи Сунце

а ви на Светлости наги
мере никакве немајући
пресвлачите кошуљице змијске

Ово је планета која живи од светлости звезда
из галаксије Млечног пута
а ви ископавате по гробљима цивилизације
лешину Мрака

да зараза завлада страшна

Пијавице на лице Сунца стављате
да диносаур репом дугачким мрдне у мени
у мочвару влажну опкољену шумом папрати
претворите ме на час

Ово је планета што постала је од звезде Сунца
живимо само зато што нам је у венама
сунчана светлост

опомињем вас

ПОТРЕБНО МИ ЈЕ

Потребна ми је тишина
неговорење

Потребна ми је висина

даљина

брзина

Време

потребно ми је Празно

За ослобађање од Мене потребна ми је брзина

од 40 км/секунду

За ослобађање од Земље потребна је брзина

од 11,2 км/секунду

Од Месеца 2,34 км/секунду

од Марса 5,10 км/секунду

од Нептуна 25,0 км/секунду

да нико не зна за мене

потребно ми је

Потребно ми је да видим црнило Космоса

и ледене светлости планета

РАЗБУЦАЋУ СВЕМИР

Звезданим роговима разбуцала бих Свемир
да дроњци висе модри
Боли ме свака крпица његова
и вређа бескрај
бескрај бескраја
и бића имагинација

Ни Орионове звезде три блештаве
у појасу
спречиле ме не би ни заслепиле
да роговима разбуцам Свемир

Кад би звезда моја била у сазвежђу Бика
затутњале би ледине космичке
кад бих почела да ударам копитама
кад бих појурила прашина би се дигла савзежђима
и звезданим путевима
беспућима
Рикнула бих страшно
одјек да не чујем
да не врати се никад
Склоните свемирску
модрину
испред очију мојих
Не раздражујте ме не изводите на арену
Васиона да ми не замути разум земаљски
јер разбуцаћу Свемир
замутио ми је разум

МИЛЧО КИРИЛОВ ЦВЕТКОВ

ПРЕД ЗВЕЗДНАТА ВРАТА

Кой открехва леко звездната врата?
Кой с китара пее звездна серенада?
Кой ли плаче сам, сам самин в света?
Тези сълзи на радост, те са ми награда.

Вечер. Новолуние. Тъмна, тъмна нощ,
в нощ такава черна най-блестят звездите.
Астрономи с лири, прегърнали кош,
с мечти... и надежди нови светят в очите.

И напук на вятъра, в този зимен ден,
влизат посребрени в залата поети,
сядат тихо, тихо със поглед удивен,
слушат и запяват за звезди куплети.

Рицарски доспехи блясват в тъмнината,
всеки е защитник на Бялата дама,
клетви до капак, ето я Жената,
и от смъртта вече по-истинско няма!

Те стоят на прага пред Вселени, бездни,
прегърнати, пеят и слушат звездите,
спряло там е времето, дори за изчезнем,
астро-поетични ще са веч мечтите!

ЗЕЛЕНО ПИСМО ДО ЛОРКА

Драги Лорка,
пиша ти писмо,
не го пиша, просто ти го нося,
Брат ми, ми го даде, Лорка, Райсън,
не ме връщай, имам куп въпроси.

Първо да те питаме, защо,
във Испания растат маслини?
Клонки две откъснах днес, не сто,
а небето, Лорка - чисто синьо!

Ако ги обърнеш, гледай, Лорка:
като струни сребърни блещукат,
и защо в Севиля, и в Майорка,
с кастанетите във такт почукват...

И защо фламенкото е розово,
а защо кръвта ни е червена?
Само това ще те питам, Лорка,
всичко друго знам, че е ЗЕЛЕНО!

АНТИАСТРО

Писна ми да говоря със формули,
да ви смятам колко и далеч са звездите,
защо има дупки черни, ярки флокули,
просто друг, него спрете и питайте.

Защо на Венера е така душно, горещо,
дали на Марс има канали, пирамиди.
Как тъй на Слънцето няма ден, още нещо,
дали то все пак се върти, да се не види.

Откъде Сатурн има пръстени ярки?
Защо има червено петно Юпитер?
На Титан има ли изумрудени арки?
някой друг спрете – него го питайте.

Ще ви разкаже той мъдро астрологично,
и ще ви построи, лъже-дом и хороскоп,
и ще изглежда всичко доста логично,
като в един телевизионен TV-въртоп.

Мене питайте как никнат надежди след дъжд,
защо има облаци бели, а са очите зелени,
кой тича все така луд в лятната ръж,
и вест защо тя чака по вечерно от мене.

ЛУНАТА

на *luna*

Достигнах Луната денем – по светло.
Видях, че е руса, светлоока , блестяща.
Макар от разни метеорити разбита,
прилив на сили ми дава въртяща се.

Нали не е от лунатици измислена,
не е за тях и предназначена.
За нея НЕ само поети безчислени
сричат куплети и пишат поеми.

Във природата има порода такава,
която следи всяко нейно дихание.
Нали най-все пак от Луната зависи, дали,
ще въздишаме или прах ще да станем.

Както щит забит пред нас във ефира,
първа мишина и жертвеник ярък,
Тя всички тревоги и злоби обира
пробита, пребита от небесните камъни.

Загледан във нея, като пред икона,
тръпна в без дъх, на колене, без думи.
Селена – Вселена, Камино, Камино!
Месечина по моите нескончаеми друми.

31. 10. 2007 NYC

МИША ЛАЗАР

НЕБО

Небо – високо, превисоко; далеко, предалеко – у Тајни
Оцем заповеђено пре свих времена – живује чило!
Исход од Родитеља, благодарује бескрај сав бескрајни
озареном срцу – Љубав; Љубав и вечно крило!

Небо је то надвисило сва небеса знана и незнана
и Гилгамеша око, и звезду Одисеја и Сократове зари.
Синот се Господ са Њега спустио до нашег стана
да освет види неосвитан, да се пробуде звездари.

Небо – са којег сија белочисто сунце пуноће
иза привида ока, где крсноходе незамисливи облици
одакле Дух Свети изниче и зри душе и воће -
такво се бистри у срцу мученика и на старој иконици.

Небо – што сам Га изгубио са чела о клетом рођењу
украдено небом дана, влашића и плавог иза месечине
заклоњено партенонима кнеза таме у мом незрењу –
то Небо чека пало душје, бдије црнине и избелине!

(ВРАТНИЦЕ – 2007)

СУНЦЕ

Узбрао сам сунца.
(Колико год сам могао!)
Алаво и дивље
-као што лопов краде и глад отима!
Узбрао – и оставе напунио.
За сури новембар.
За виловити јануар.

Скрио сам га у препланулу кожу.
У офуцане белешке летњег ранца.
На дну ока,иза слике голишавог детета
на пешчаној плажи.
У преплетеном еросу младића и девојке.
У откључаном осмеху старца.
У воденом плесу дивље патке.
(Руком храњене и припитомљене).

Пуне су га и успомене
окићене јулским сном и августовским зрењем.
И румена јабука
заборављена на кухињском прозору.

Имам и планинског сунца
што га у џемпер сину
уплете моја мати
(блажена горштакиња).
И од наднебесне зари
кад су мисли-монахиње
од радости до мудрости бдиле.

Толико сунца сакупих
да презимим само једну зиму!
А колико тек треба
да се истопи ледена кора смрти?

У Бгд: 8. октобра 2011.

ВРЕМЕ

Узалуд се трудиш
да зауставиш време!
Зар може птица зауставити ветар
(ма и албатрос била)
и лептир – водопад
(ма од свиле и дугиних боја био)?

Светлост и тама
облаче наготу времена.
Симфоније и рике
параване праве.
Јер, голо време је чисти закон
што сажиге и ломи
што умишљеност живота
и дрскост смрти разбија!

Можеш летети ГОРЕ
можеш падати ДОЛЕ
али Нокат Божији на Прсту времена
што из Вечности расте
ни засећи нећеш!

Као ветар албатросу на дар
и као водопад недодир лептиру
време је пријатељ
који побеђује!

У Бгд: на Илиндан и Пантелиндан 2012.

ТАМАРА ЛУЈАК

ОТКРИЈ МИ ТАЈНУ

Откриј ми тајну
свемира. Подарићу
ти своју душу.

КАКО БИХ

Не знам како бих
довршила свемир.
Пољупцем можда.

ДОБРО МИ СТОЈИ

Бело ми добро
стоји, рече небо и
посу се звездама.

НА КРОВУ ЗГРАДЕ

На кров зграде
посадио се месец.
Дрема.

ЗЕЛЕНО МОРЕ

Сунце се купа
у кукурузу.
Зелено море.

ЗВЕЗДОЧАТАЦ

Звездочатац у
небо гледа – дрхти пред
будућношћу том.

МЕСЕЦ НА НЕБУ ТРЕПЕРИ

Месец на небу
трепери, призива ме.
Полећем радо.

ЗВЕЗДАМУ СТАЗУ

Звездану стазу
до дома њеног посух –
Млечни пут назвах.

ИСКРА

Искра по искра -
звездано небо. Хладно,
далеко. Моје.

МАГЛИНА

Маглина крије
на хиљаде тајни – на
хиљаде звезда.

ПОГРЕШНО СКРЕТАЊЕ

Звезда се збуни,
погрешно скрену – уђе
у црну рупу.

ЉУБИША Р. МИТРОВИЋ

ЗВЕЗДАНИ САЊАРИ

У прошлости
На Калемегдану
На Небојшиној кули
У златној тепсији
Хватаху Турци
Звезде
Читаху судбину
Дахија

Данас
На Звездари
Са Астрономске
Опсерваторије
Научници
Телескопом
Посматрају звезде
Изучавају
Бескрајне светове
Галаксија
Наговештавају
Нове путеве
Човечанства
Нове одисеје
Космичких номада

КОСМИЧКИ НОМАДИ (II)

Космички номади
Јашу на одапетој стрели времена
Селе се са планете
На планету
Брзином светлости
Мењају простор и време

Поздрављају их звезде
Пољупце им дарује сунце
За њима плачу кише
И звезде падалице
Понашају се као камиказе
За њима остаје
Само прамен муње који умире
Разапет попут Христа
Између неба и земље

ВАТРЕНЕ ЗМИЈЕ

Ко је премрежио наше небо
Ватреним змијама
Ко је ускратио нашој деци
Да се тајнама звезда диве
Натерао их да
Сумњају у њих

Некада сам
Као дечак
У жмиркању
Златооких звезда
Тражио тајну љубав
Између људи и свемира
Деца се данас плаше
Да се иза њиховог трептаја
Не скрива моћ
Модерних сејача смрти

Пробуди се
Жар птицо
из сна
Рашири крила
Додирни небо
Пољуби звезду
Из њеног праха
Сачини хаљину златну
Заплеши
Небеским сводом
Нек се твојој лепоти
Радује
Читав космос

МИЛОРАД РАДУНОВИЋ

КАД СЕ СУНЦЕ РАЂА

Са истока, из зоришта,
ниче Сунце из огњишта.
У сребрну белу росу
спусти зора златну косу,
па јој шушти као свила -
по њој птице шире крила.

СВИТАЊЕ

Већ стара бледи ноћ,
осребрио се освит,
Даница сјајна бледи,
чека се Сунца нит.

Још само мало, мало
нестаће ноћни гар,
зора ће из пепела
извући Сунца жар.

Цветић из траве сваки
пружиће Сунцу зев,
а капље ситне росе
палиће сјајан сев.

ДЕВОЈЧИЦА И СУНЦЕ

Девојчица жарко Сунце
нацртала.
Сунце себе препознало,
сликарки се насмејало,
– у коси јој летовало.

СУНЧЕВЕ КРИШКЕ

И ти си селица, Сунце златних крила,
зимујеш на југу, враћаш се априла!

Чим почнеш да бежиш с небеског имања,
кришка ти је неба сваким даном мања.

Изгубићеш трећину небеског колача,
па је наша брига према теби јача!

Без тебе је, Сунце, нама игре мање,
рано стиже вече, а касно раздање.

Све ће твоје плаве кришке бити веће
кад пробудиш поља, олисташ дрвеће.

Дарове донеси – свима нама миле,
пољани хаљину од зелене свиле!

Двадес' првог јуна пољу дуг дан треба,
твоја кришка биће – половина неба!

Тада, Светла Круно, на по неба стани
и ратару златник на длан тврди кани!

ЗОРАН СИМИЋ

РАСКРШЋЕ

Онај дан на раскршћу сам добио наду
Погледом заувек заједно
Онај дан наше сузе пишу тугу
Ти и ја као додир нашег сна

Онај дан наша љубав добила је крила
Погледом заувек заједно
Онај дан наше сузе узалуд нису биле
Јер само нама припада

НИКОЛА ЦВЕТКОВИЋ

* * *

Земља што обрли чедне бистрине,
Дубоком тугом воли у радости.
Прошлост матицом вртоглавом мине
Казну и грех одважно премости.

Обиљем гладна, весник глувог доба,
Клицом плодна, по превасходству сита;
Благовест откровења, а не злоба,
Са маслиновим венцем миру хита.

На трпељивост јој зла коб кидише.
Опасно се играју сенком мртвом.
Насилан је пут избављења жртвом,
А вукољудих сумњи је све више.

Прикрада јој се безродица пуста,
Благослове поругом оглашава.
Запад је олајава на сва уста.
Ал поносна је гизда вијоглава.

АНРИ МАТИС

Закорачило је плаво на пруге
Из ока прхнуо зрак боје дуге.

Заметнуло се у клици црвено
Да обезглави радост магновено.

Бело има окате наочаре
Да дневну светлост бојама преваре.

Из позадине им дубина прети
А у бесвести дивљају авети.

Када се погледа преко рамена
Душа ватре као магма пламена.

Између боја живахне алеје
Досликана румен прозирност сеје.

Стварност се избекумила од вриске
Зеленилом веје кроз крошње ниске.

Прерано зарумени уснули цвет
Васцели свет је неспокојнику клет.

ПРВА ПЕСМА СУТОНА

У крви мојој то залази сунце
Полако приклања своју главу
Иза брега – у моме телу.

У крви мојој то касни множе се сати
Док негде иза трепавица, дубоко у сенци
Милују се ливаде, мимоилазе ветрови
И грле реке на једном ушћу
И маслачак један удвара се – најнижој
звезди.

У крви мојој то воле се сутони
Што колена грле дану
Поклеклом негде иза брега – у моме
телу.

ПЕСМА О СУТОНИМА

Пођи вечерас са мнош
Док ваздух претвара се у птицу
Пођи...
Док небо пушта своја вечита јата
Пођи док Незаборавак – Сутона расцве-
тава се у твоје и моме телу.
Пођи и певаћу ти песму о Сутоним

«COSMICAL FLOWER» OF POETRY

Here are shortly shown astronomers and poets, who have sent their poetic achievements for poetic meeting called «Cosmic Flower», within the framework of the Conference "Development of astronomy among Serbs VIII", together with a selection of their verses. The poets included in this contribution are: Milko Grbović, Milan S. Dimitrijević, Smiljana Djurović, Milčo Kirilov Tsvetkov, Miša Lazar, Tamara Lujak, Ljubiša R. Mitrović, Milorad Radunović, Zoran Simić, Nikola Cvetković.

Key words: Astronomy in culture, Astronomy and Poetry, Cosmical motifs: symbolics